

УДК 378.017:159.943.7]: [378.018.8:364-4]:001.891(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.5>

Олександр КІРДАН

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та соціально-поведінкових наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська обл., Україна, 20300

ORCID: 0000-0003-2667-6589

Researcher ID: AAY-9015-2021

Scopus-Author ID: 57897686900

Бібліографічний опис статті: Кірдан, О. (2023). Формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників як предмет наукових досліджень. *Ввічливість. Humanitas*, 5, 35–40, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.5>

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стаття присвячена проблемі формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки закладів вищої освіти України. Мета статті – висвітлити результати узагальнення досвіду формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників як предмету наукових досліджень. Досягнення мети статті уможливило використання загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, конкретизації, узагальнення для виокремлення та характеристики особливостей формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників в освітньому процесі сучасного закладу вищої освіти. Проаналізовано наукові рефлексії вітчизняних дослідників з досліджуваної проблеми. На основі теоретичного аналізу дисертаційних праць вітчизняних дослідників констатовано, що формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників розглянуто побіжно; бракує досліджень як на рівні наукового обґрунтування процесу розвитку соціальних навичок, так і на рівні професійної практичної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Виявлено основні складові соціальних навичок майбутніх соціальних працівників: емпатія, соціальна відкритість, здатність ефективно виконувати професійні обов'язки у складних умовах, стресостійкість, креативність, здатність швидко і чітко формулювати власну думку, аргументувати і відстоювати її, проявляти ініціативу та брати на себе відповідальність, здатність адаптуватись до швидкозмінюваних умов, підтримувати професійну та особисту комунікацію, працювати в команді.

Вказано на доцільність акцентування в освітніх програмах професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на цілеспрямованому формуванні соціальних навичок, базованому на системному теоретичному моделюванні.

Ключові слова: соціальна робота, соціальна компетентність, формування соціальних навичок, майбутні соціальні працівники, *soft skills*, соціальні навички, професійна підготовка, заклади вищої освіти, сучасний науковий дискурс.

Oleksandr KIRDAN

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Economics and Social-Behavioral Sciences, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 2 Sadova St., Uman, Cherkasy region, Ukraine, 20300

ORCID: 0000-0003-2667-6589

Researcher ID AAY-9015-2021

Scopus-Author ID: 57897686900

To cite this article: Kirdan, O. (2023). Formuvannia sotsialnykh navychok maibutnykh cotsialnykh pratsivnykiv yak predmet naukovykh doslidzhen [Formation of social skills of future social workers as a subject of scientific research]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 5, 35–40, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.5>

FORMATION OF SOCIAL SKILLS OF FUTURE SOCIAL WORKERS AS A SUBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH

The article is devoted to the problem of forming social skills of future social workers in the process of professional training of higher education institutions of Ukraine. The purpose of the article is to highlight the results of the generalization of the experience of forming social skills of future social workers as a subject of scientific research. Achieving the goal of the article made it possible to use general scientific methods: analysis, synthesis, concretization, generalization to highlight and characterize the features of the formation of social skills of future social workers in the educational process of a modern institution of higher education. The scientific reflections of domestic researchers on the investigated problem are analyzed. Based on the theoretical analysis of dissertations of domestic researchers, it was established that the formation of social skills of future social workers was considered cursorily; there is a lack of research both at the level of scientific substantiation of the process of developing social skills and at the level of professional practical training of future social workers.

The main components of the social skills of future social workers have been identified: empathy, social openness, the ability to effectively perform professional duties in difficult conditions, stress resistance, creativity, the ability to quickly and clearly formulate one's own opinion, argue and defend it, take the initiative and take responsibility. Ability to adapt to rapidly changing conditions, maintain professional and personal communication, work in a team.

The expediency of emphasizing in educational programs of professional training of future social workers on purposeful formation of social skills based on systematic theoretical modeling is indicated.

Key words: social work, social competence, formation of social skills, future social workers, soft skills, social skills, professional training, institutions of higher education, modern scientific discourse.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблеми теорії і практики соціальної роботи, професійної підготовки майбутніх соціальних працівників перебувають нині у центрі наукових інтересів дослідників. Їх вагомість посилюється специфікою роботи та складністю, багатовимірністю завдань, які розв'язують соціальні працівники. Наукові праці О. Безпалько, Н. Коляди, О. Кравченко, О. Лісовця, Т. Семигіної, Г. Слосанської, В. Поліщук, О. Осетрової та ін. мають вагомий науковий потенціал для багатовекторного вивчення методологічних, теоретико-прикладних проблем соціальної роботи, процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки інтерпретаційні роботи українських дослідників віддзеркалюють результати наукового пошуку, вивчення їх змісту допоможе узагальнити здобутки та окреслити перспективи використання у сучасній теорії і практиці соціальної роботи, зокрема для удосконалення процесу формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників. У статті Н. Коляди та Л. Моргай узагальнено та систематизовано тематику дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 231 Соціальна робота, захищених в Україні у 2020–2021 рр. (Коляда, Моргай, 2021). Згодом, у 2022 р., О. Карагодіна та Т. Семигіна надали критичну оцінку перших дисертацій-

них досліджень із соціальної роботи в Україні (Карагодіна, Семигіна, 2022).

Стаття продовжує дослідження автора (Кірдан, 2021; Кірдан, 2023), присвячені проблемі формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників.

Мета дослідження – узагальнити досвід формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників як предмету наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників виокремлюємо основне поняття «соціальні навички» та сукупність похідних понять: «соціальна компетентність» → «соціальний інтелект» → «професійна компетентність соціального працівника» → «готовність соціального працівника до професійної діяльності».

У низці досліджень запропоновано визначення поняття «соціальні навички». Так, П. Смоляк потрактовано соціальні навички як інтегративне психологічне утворення, необхідне для ефективної дії майбутнього фахівця, і забезпечують йому досягнення успіху в обраній предметній області діяльності. Представлено результати відбору соціальних навичок за допомогою методу експертної оцінки та на цій основі здійснено систематизацію соціальних навичок за групами, а саме: комунікативні, лідерські, керування емоціями, навички особистісного розвитку, валео-екологічні навички (Смоляк, 2020).

У науковій розвідці О. Лободинської та О. Гриджук описано сукупність м'яких навичок, які мають найбільший попит серед українських роботодавців, зокрема спроможність швидко навчатися, аналітичне, критичне та стратегічне мислення, ініціативність, здатність до роботи в команді, вміння комплексно вирішувати проблеми, емоційний інтелект, вміння управляти проектами, сформовані навички письмового й усного спілкування тощо. Авторами окреслено сукупність заходів, упровадження яких оптимізує процес набуття студентами соціальних навичок, а саме: удосконалення навчальних програм підготовки студентів завдяки соціально-гуманітарним дисциплінам; застосування інноваційних й активних методів навчання; розширення молодіжних ініціатив; мотивування студентів до самоосвіти й саморозвитку; модернізація й розширення системи виховних заходів національно-патріотичного спрямування тощо (Лободинська, Гриджук, 2020).

У людиноцентричній моделі освіти цінності, переконання та здібності є активом здобувачів вищої освіти. Здатність до неперервної освіти є однією із переваг, яка визначає конкурентоздатність майбутніх соціальних працівників на ринку праці. Водночас постійні зміни та складні й невизначені умови професійної діяльності спонукають майбутніх соціальних працівників до пошуку ефективних форм, методів та засобів формування соціальних навичок, які дозволяють ефективніше адаптуватись до швидкозмінюваних умов, підтримувати професійну та особисту комунікацію, працювати в команді.

На наш погляд, окрім вказаних вище соціальних навичок, для майбутніх соціальних працівників значимими є емпатія (здатність розуміти почуття інших людей, співпереживати); соціальна відкритість (сприяє позитивному сприйняттю іншими людьми); здатність ефективно виконувати професійні обов'язки у складних умовах; стресостійкість; креативність (здатність заходити нестандартні рішення у складних ситуаціях); здатність швидко і чітко формулювати власну думку, аргументувати і відстоювати її, проявляти ініціативу та брати на себе відповідальність.

Формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників забезпечується шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Формальна освіта є основною фор-

мою розвитку соціальних навичок майбутніх соціальних працівників, відтак їх формування у процесі професійної підготовки спрямоване на набуття професійно значимих знань, умінь, цінностей, способів діяльності та підкріплюється неформальною (курси підвищення кваліфікації, тренінги, стажування, участь у професійних асоціаціях та об'єднаннях тощо) та інформальною освітою (самоосвітою).

Проаналізуємо інтерпретаційні роботи вітчизняних дослідників, присвячені формуванню соціальних навичок майбутніх соціальних працівників. Значимою вважаємо дисертаційну роботу І. Мельничук, у якій авторкою здійснено фундаментальне дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у закладах вищої освіти. Науково значущими здобутками дисертаційної роботи є розроблена, теоретично обґрунтована й експериментально перевірена система професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій відображена в структурно-функціональній моделі, яка складається з цільового, концептуального, практичного, діяльнісного, діагностичного та результативного компонентів, об'єднує засоби інтерактивних технологій у навчальні тренінги, поєднує способи діяльності студентів і педагогічні дії у процесі реалізації визначених передумов і педагогічних умов, що комплексно впливають на професіогенез майбутніх соціальних працівників і як результат – уможливується підвищення рівня готовності студентів до професійної діяльності (Мельничук, 2011).

У монографічному дослідженні Р. Зозуляк-Случик «Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах» окреслено педагогічні умови, концепцію, педагогічну систему формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах, розкрито й обґрунтовано форми, методи і технології, що забезпечують сформованість професійної етики майбутніх соціальних працівників (Зозуляк-Случик, 2019).

Нам імponує дисертаційне дослідження І. Сидорук, у якому розглянуто й обґрунтовано теоретичні та методичні основи формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників в освітньому середовищі закладу вищої освіти. Науково цінним вважа-

емо розроблення критеріїв, показників, рівнів її сформованості в студентів та діагностичний інструментарій для визначення стану сформованості соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників, наукове обґрунтування й експериментальну перевірку системи формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки (Сидорук, 2021).

У дисертаційній роботі Д. Бибик вперше науково обґрунтовано структурно-функціональну модель формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників; організаційно-педагогічні умови формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки (створення та діяльність Школи «Social лідерства – Student»; розроблення вибіркового навчального дисциплін «Основи лідерства» і «Соціальне лідерство» тощо) (Бибик, 2021).

Дисертаційне дослідження Д. Годлевської присвячене проблемі формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету (Годлевська, 2007).

На основі теоретичного аналізу дисертаційних праць вітчизняних дослідників констатуємо, що формування соціальних навичок майбутніх соціальних працівників розглянуто побіжно.

Вітчизняними науковцями розглянуто міжнародну і локальну практику формування компетентностей соціальних працівників (Т. Семигіна, О. Пожидаєва) (Семигіна, Пожидаєва, 2020), досвід професійної підготовки майбутніх соціальних працівників в університетах Канади (Н. Микитенко) (Микитенко, 2006) та України (О. Карпенко) (Карпенко, 2008).

У дослідженні С. Савельчук наголошено, що «переорієнтація професійної діяльності соціальних працівників на інноваційні процеси у соціальній сфері повинна знайти відображення в організації й змістовості підготовки через оновлення усіх її складових, що забезпечує розробку та впровадження до освітнього процесу специфічних елементів змісту, форм й технологій аудиторної та позааудиторної навчальної й соціально-виховної діяльності» (Савельчук, 2021, с. 236).

Нам імпонує стаття Т. Кочубей та Ю. Ткачук, у якій наголошено на необхідності формування у студентів навичок трьох груп: hard skills, soft

skills, digital skills та встановлено взаємозв'язок соціальних навичок soft skills із hard skills і digital skills. Авторами виявлено основні складові навичок soft skills для майбутніх соціальних працівників: критичне мислення; креативність; колаборація; комунікація (Кочубей, Ткачук, 2021).

Упродовж останніх років дослідниками схарактеризовано різні аспекти професійної підготовки соціальних працівників, зокрема до адвокаційної діяльності (М. Лехолетова, Т. Лях), до роботи з людьми літнього віку (В. Поліщук, Н. Олексюк, Г. Лещук та ін.). У статті Т. Захаріної окреслено особливості професійної підготовки соціальних працівників до роботи з військовослужбовцями та членами їх сімей, визначено основні сфери взаємодії соціальних працівників з військовослужбовцями; окреслено основні вимоги до професійної підготовки фахівців та особистісні характеристики (Захаріна, 2023).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Основними складниками соціальних навичок соціальних працівників вважаємо емпатію, соціальну відкритість, здатність ефективно виконувати професійні обов'язки у складних умовах, стресостійкість, креативність, здатність швидко і чітко формулювати власну думку, аргументувати і відстоювати її, проявляти ініціативу та брати на себе відповідальність адаптуватись до швидкозмінюваних умов, підтримувати професійну та особисту комунікацію, працювати в команді, здатність адаптуватись до швидкозмінюваних умов, підтримувати професійну та особисту комунікацію, працювати в команді.

На основі теоретичного узагальнення наукових праць вітчизняних дослідників констатуємо, що бракує досліджень як на рівні наукового обґрунтування процесу розвитку соціальних навичок, так і на рівні професійної практичної підготовки майбутніх соціальних працівників. Доцільним вважаємо акцентування в освітніх програмах професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на цілеспрямованому формуванні соціальних навичок, базованому на системному теоретичному моделюванні. Вважаємо, що без урахування тенденції зростання значимості соціальних навичок в професійній діяльності соціальних працівників ефективність освітніх програм буде низькою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бирик Д. Д. Формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 231 «Соціальна робота», Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2021. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/35356>
2. Годлевська Д.М. (2007). Формування професійної комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах педагогічного університету. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1407>
3. Захаріна Т. І. Інтегративні тенденції підготовки соціальних працівників до роботи з військовослужбовцями та членами їх сімей. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, 2023, (2), С. 10-16. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.2>.
4. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с.
5. Карагодіна О., Семигіна Т. Перші дисертаційні дослідження із соціальної роботи в Україні: критична оцінка. *Social Work and Education*. 2022. Вип. 9, № 1. С. 37-50
6. Карпенко О. Г. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників в умовах університетської освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2008. 46 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/31377>
7. Кірдан О.Л., Кірдан О.П. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2021. 2 (6), С. 152–160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144)
8. Кірдан О.П. Медіація як складник соціальних навичок та фахових компетентностей майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2023. Випуск 3 (144). С. 96–100. DOI <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2023-3-15>
9. Коляда Н., Моргай Л. Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Спеціальність 231 Соціальна робота 2020–2021 рр. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2021, 2(7), с. 331–380.
10. Кочубей Т., Ткачук Ю. Соціальні навички soft skills у системі компетентностей майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2021, № 2(7) с. 42–50 DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244074](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244074)
11. Лободинська О.М., Гриджук О. Є. Формування соціальних навичок студентів: проблеми й перспективи. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2020, 30 (3), С. 116–121 <https://doi.org/10.36930/40300320>
12. Мельничук І.М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-р пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» /Тернопільський нац. екон. ун-т. Тернопіль, 2011. 44 с.
13. Микитенко Н. О. Професійна підготовка соціальних працівників в університетах Канади : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2006. 20 с.
14. Савельчук І. Механізми підвищення якості підготовки соціальних працівників. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2021, 2(7), с. 232–240
15. Семигіна Т., Пожидаєва О. Формування компетентностей соціальних працівників: міжнародна та локальна практика. *Publishing House «European Scientific Platform»*, 2020. С. 47–63.
16. Сидорук І. І. Теорія і методика формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Луцьк ; Тернопіль, 2021. 699 с.
17. Смоляк П. Сутність і структура поняття «Соціальні навички студентів аграрних закладів вищої освіти». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2020. № 8 (102). С. 306–317. DOI: [10.24139/2312-5993/2020.08/306-317](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.08/306-317)

REFERENCES:

1. Bybyk, D. D. (2021). Formuvannya sotsialnoho liderstva u maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh profesiinoi pidhotovky [Social leadership formation of the future social workers in the conditions of professional training]. *Candidate's thesis*. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University [in Ukrainian].
2. Hodlevska, D.M. (2007). Formuvannya profesiinoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh pedahohichnoho universytetu [Formation of Professional Communicative Competence of Future Social Workers in the Conditions of a Pedagogical University]. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1407> [in Ukrainian].
3. Zakharina, T. I. (2023). Intehrativni tendentsii pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z viiskovosluzhbovtsiamy ta chlenamy yikh simei [Integrative Trends in the Training of Social Workers to Work with Military Per-

sonnel and Members of Their Families]. *Akademichni studii. Serii «Pedahohika»*, (2), 10-16. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.2>. [in Ukrainian].

4. Zozuliak-Sluchyk, R. V. (2019). *Formuvannia profesiinoi etyky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v universytetakh [Formation of Professional Ethics of Future Social Workers at Universities]*. Ivano-Frankivsk : NAIR. [in Ukrainian].

5. Karahodina, O., Semyhina, T. (2022). Pershi dysertatsiini doslidzhennia iz sotsialnoi roboty v Ukraini: krytychna otsinka [First Dissertation Research on Social Work in Ukraine: Critical Evaluation]. *Social Work and Education, issue 9, № 1*, 37–50 [in Ukrainian].

6. Karpenko, O. H. (2008). Profesiina pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh universytetskoï osvity [Professional training of future social workers in the context of university education]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University [in Ukrainian].

7. Kirdan, O.L., Kirdan, O.P. (2021). Formuvannia soft skills zdobuvachiv vyshchoi osvity v osvitnomu protsesi zakladu vyshchoi osvity [Formation of soft skills of higher education applicants in the educational process of a higher education institution]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly*, 2 (6), 152–160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) [in Ukrainian].

8. Kirdan, O.P. (2023). Mediatsiia yak skladnyk sotsialnykh navychok ta fakhovykh kompetentosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv [Mediation as a component of social skills and professional competencies of future social workers]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho*, 3 (144), 96–100. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2023-3-15> [in Ukrainian].

9. Koliada, N., Morhai, L. (2021). Dysertatsii na zdobuttia naukovoï stupenia doktora filosofii. spetsialnist 231 sotsialna robota. 2020–2021 rr. [Dissertations for the degree of Doctor of Philosophy. Specialty 231 Social Work 2020–2021]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*, 2(7), 331–380 [in Ukrainian].

10. Kochubei, T., Tkachuk, Yu. (2021). Sotsialni navychky soft skills u systemi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv [Social Skills Soft Skills in the System of Competencies of Future Social Workers]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*, 2(7), 42–50 DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.2\(7\).2021.244074](https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(7).2021.244074) [in Ukrainian].

11. Lobodynska, O.M., Hrydzhuk, O. Ye. (2020). Formuvannia sotsialnykh navychok studentiv: problemy y perspektyvy [Formation of Students' Social Skills: Problems and Prospects]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 30 (3), 116–121. [https://doi.org/10.36930/4030032030\(3\)](https://doi.org/10.36930/4030032030(3)) [in Ukrainian].

12. Melnychuk, I.M. (2011). Teoriia i metodyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Theory and Methods of Professional Training of Future Social Workers by Means of Interactive Technologies in Higher Educational Institutions]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Ternopil: TNEU [in Ukrainian].

13. Mykytenko, N. O. (2006). Profesiina pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v universytetakh Kanady [Professional training of social workers at universities in Canada]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Ternopil: TNPU [in Ukrainian].

14. Savelchuk I. (2021). Mekhanizmy pidvyshchennia yakosti pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv [Mechanisms for improving the quality of social workers' training]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*, 2(7), 232–240 [in Ukrainian].

15. Semyhina, T., Pozhydaieva, O. (2020). Formuvannia kompetentnosti sotsialnykh pratsivnykiv: mizhnarodna ta lokalna praktyka [Formation of Social Workers' Competencies: International and Local Practice]. *Publishing House «European Scientific Platform»*, 47–63. [in Ukrainian].

16. Sydoruk, I. I. (2021) Teoriia i metodyka formuvannia sotsialnoi kompetentnosti maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Theory and Methods of Formation of Social Competence of Future Social Workers in the Process of Professional Training]. *Doctor's thesis*. Lutsk; Ternopil: TNPU [in Ukrainian].

17. Smoliak, P. (2020). Sutnist i struktura poniattia «Sotsialni navychky studentiv ahrarnykh zakladiv vyshchoi osvity» [The Essence and Structure of the Concept «Social Skills of Students of Agricultural Higher Education Institutions»]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii : naukovyi zhurnal*. 8 (102), 306–317. DOI: [10.24139/2312-5993/2020.08/306-317](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.08/306-317) [in Ukrainian].